

แนวคิด พัฒนาการ และการพิจารณาเรื่องการดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อระงับการมีส่วนร่วม
ของสาธารณชนในกฎหมายต่างประเทศเพื่อนำมาบังคับใช้เป็นกฎหมายในประเทศไทย
Concepts, Development and Consideration of Strategic Lawsuit
Against Public Participation (SLAPP) in the Laws of Other Countries for
the Enforcement of Law in Thailand

ณัฐ จินตพิทักษ์กุล¹

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

126/1 ถนนวิภาวดีรังสิต แขวงรัชดาภิเษก เขตดินแดง กรุงเทพฯ 10400, ประเทศไทย

อีเมลติดต่อ: nut_jin@utcc.ac.th

Nut Jintapitakkul²

Faculty of Law, University of the Thai Chamber of Commerce

126/1 Vibhavadi Rangsit Road, Ratchadaphisek, Din Daeng, Bangkok 10400, Thailand

Email: nut_jin@utcc.ac.th

Received: January 22, 2020 Revised: April 22, 2020 Accepted: April 30, 2020

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงเรื่องการฟ้องร้องในกระบวนการยุติธรรมที่ไม่ได้ถูกใช้เพื่อ
แสวงหาความยุติธรรม (Strategic Lawsuit Against Public Participation: SLAPP) แต่ถูกใช้เป็นยุทธศาสตร์
เพื่อทำให้การเรียกร้องสิทธิและการเผยแพร่ข้อมูลที่เป็นจริงต่อสาธารณะอ่อนแอและเงียบลง ซึ่งส่งผลให้การ
มีส่วนร่วมของสาธารณะลดลง

ผลการศึกษาพบว่า ในปัจจุบันปัญหาเรื่องการฟ้องร้องในกระบวนการยุติธรรมที่ไม่ได้ถูกใช้เพื่อแสวงหา
ความยุติธรรม (Strategic Lawsuit Against Public Participation: SLAPP) เป็นการคุกคามโดยกระบวนการ
ยุติธรรม ส่งผลให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อนจากการใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการละเมิดสิทธิหรือปิดกั้น
การแสดงความคิดเห็น ด้วยการดำเนินคดีเรียกค่าเสียหายทางแพ่งและการดำเนินคดีอาญาแก่บุคคลดังกล่าว ทั้งนี้
มาตรา 165/2 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา สามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการป้องกันและ
ให้ความคุ้มครองบุคคลจากการถูกดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อระงับการมีส่วนร่วมของสาธารณชนได้ โดยการ
กำหนดให้ผู้ถูกฟ้องคดีสามารถต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ ตั้งแต่ในชั้นไต่สวนมูลฟ้องว่าฟ้องโจทก์ไม่ชอบด้วยกฎหมาย
และศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจพิพากษายกฟ้องได้ หากพิจารณาแล้วเห็นว่าคำฟ้องของโจทก์มีลักษณะเป็นการฟ้อง
ร้องในกระบวนการยุติธรรมที่ไม่ได้ถูกใช้เพื่อแสวงหาความยุติธรรม (Strategic Lawsuit Against Public
Participation: SLAPP) ดังนั้นเพื่อให้การแก้ไขปัญหาเรื่องการดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อระงับการมีส่วนร่วม

¹ อาจารย์.

² Lecturer.

ของสาธารณชนของประเทศไทยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมุ่งศึกษาถึงแนวคิด พัฒนาการ รวมถึงพิเคราะห์บทบัญญัติ ขั้นตอนและวิธีการบังคับใช้กฎหมายของต่างประเทศ เพื่อนำมาเป็นแบบอย่างในการใช้บังคับและพัฒนากฎหมายของประเทศไทยต่อไป

คำสำคัญ: การดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์; ระเบียบการมีส่วนร่วม; สาธารณชน

Abstract

This article aims to study the Strategic Lawsuit Against Public Participation (SLAPP) that is used as a strategy to weaken claims and disseminate true information to the public. The result found that, at present, the issue of SLAPP is a threat by the judicial process that affects people to suffer from using the law as a tool which violates their rights or to block their comments by the prosecution for civil damages and criminal proceedings. As a consequence, the people dare not to comment anymore after receiving the prosecution and the examination and it also affects an argument of the people sector that be eliminated and lost.

The study found that the Section 165/2 of the Criminal Procedure Code can be used as a tool to prevent and protect any individuals from the SLAPP because it allows the victimized individual to fully defend the case since the preliminary hearing whether or not the plaintiff's prosecution is unlawful and the court has the power to exercise the discretion to dismiss the case if the plaintiff's complaint is considered the SLAPP. Therefore, in order to resolving the strategic lawsuits against Thai public participation problem. It is significant to study the concept, development. As the same time, it also essential to analysis foreign law including the provision, procedure and enforcement areas for being as a rule model and improvement the law in Thailand.

Keywords: Strategic Lawsuit; Against Public Participation; Public

1. บทนำ

การดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์ที่เป็นปฏิปักษ์ต่อการมีส่วนร่วมของสาธารณชน (Strategic Lawsuit Against Public Participation: SLAPP) เป็นการดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์โดยปราศจากความมุ่งหมายในการแสวงหาความยุติธรรม แต่เป็นการฟ้องคดีโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อต่อสู้หรือขัดขวาง ช่มชู้ หรือเพื่อยับยั้งการใช้สิทธิในการมีส่วนร่วมของประชาชนหรือเพื่อยับยั้งการใช้เสรีภาพของประชาชนในประเด็นสาธารณะเรื่องหนึ่ง ๆ โดยใช้กระบวนการทางศาล³ ส่งผลให้ประชาชนที่ออกมาเรียกร้องในประเด็นสาธารณะนั้นเกิดการระคายเคืองใน

³Chris Park and Michael Allaby, *A Dictionary of Environment and Conservation* (Oxford: University of Oxford, 2013), 394.

การต่อสู้คดีหรือทำให้เกิดความกลัวในการที่จะต้องเป็นคดีความ จนในที่สุดประชาชนเหล่านั้นก็จะละทิ้งความตั้งใจที่จะออกมาใช้สิทธิในการมีส่วนร่วมในเรื่องนั้น ๆ⁴ ส่งผลให้การใช้สิทธิเสรีภาพในการมีส่วนร่วมของประชาชนตามกฎหมายรัฐธรรมนูญในประเด็นสาธารณะเรื่องต่าง ๆ ลดน้อยถอยลงไป อาทิ เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของประชาชน เสรีภาพของสื่อมวลชน สิทธิในการร้องเรียนร้องทุกข์และการฟ้องคดีต่อหน่วยงานของรัฐ สิทธิของบุคคลและชุมชนในการจัดการ บำรุงรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงการเสนอเรื่องราวต่อหน่วยงานรัฐในการดำเนินการอันจะเป็นประโยชน์หรือให้สิ่งแวดล้อมในการดำเนินการอันจะส่งผลกระทบต่อสาธารณสุขอย่างสงบสุขในสิ่งแวดล้อมที่ดี⁵ เป็นต้น ดังนั้นแล้ว ในเบื้องต้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องทำการศึกษาและทำความเข้าใจถึงแนวคิด พัฒนาการ และการพิจารณาเรื่องการดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อระงับการมีส่วนร่วมของสาธารณชนและพิเคราะห์ถึงบทบัญญัติ ขั้นตอนและวิธีการบังคับใช้กฎหมายของต่างประเทศ เพื่อให้ได้ต้นแบบกฎหมายที่ดี มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

การดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์ที่เป็นปฏิปักษ์ต่อการมีส่วนร่วมของสาธารณชนก่อให้เกิดปัญหาขึ้นในหลายมิติสำหรับทุกประเทศ โดยปัญหาการดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อระงับการมีส่วนร่วมของสาธารณชนของต่างประเทศนั้น เกิดจากการใช้เสรีภาพในการฟ้องคดีอย่างไม่มีขอบเขตจำกัด และปัญหาการให้เหตุผลของศาลในการตัดสินคดีที่ไม่มีมุมมองหรือแนวคิดในการป้องกันการฟ้องคดีโดยเจตนาทุจริตของโจทก์ รวมถึงการให้ความสำคัญคุ้มครองบุคคลที่ใช้สิทธิเสรีภาพตามกฎหมาย

เมื่อพิจารณาถึงหลักเกณฑ์ในการพิจารณาเรื่องการดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์ที่เป็นปฏิปักษ์ต่อการมีส่วนร่วมของสาธารณชน (Strategic Lawsuit Against Public Participation) ของต่างประเทศอื่นได้แก่ประเทศสหรัฐอเมริกา ออสเตรเลียและฟิลิปปินส์ เห็นได้ว่าแต่ละประเทศมีการพัฒนากลไกของกฎหมายในการให้ความสำคัญคุ้มครองบุคคลจากการดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์ที่เป็นปฏิปักษ์ต่อการมีส่วนร่วมของสาธารณชนอย่างต่อเนื่องเป็นลำดับโดยอาศัยกลไกที่สำคัญเหมือนกัน คือ การให้เหตุผลของศาลในการตัดสินคดีต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ทำให้เกิดหลักเกณฑ์ แนวคิดและวิธีการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในการแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมกับรัฐในเรื่องประโยชน์สาธารณะ สามารถอธิบายได้จากแนวคิด พัฒนาการ และการพิจารณาเรื่องการดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์ที่เป็นปฏิปักษ์ต่อการมีส่วนร่วมของสาธารณชน อาจกล่าวได้โดยสรุปดังนี้

1) คดีแรกที่จะพิจารณาถึงนี้เกิดขึ้นในปี ค.ศ. 1961 เป็นคดีที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์ที่เป็นปฏิปักษ์ต่อการมีส่วนร่วมของสาธารณชนคดีแรกซึ่งศาลได้ให้เหตุผลไว้อย่างน่าสนใจอย่างยิ่ง และจากการให้เหตุผลในคำพิพากษาของศาลนี้เองทำให้เรื่องการคุ้มครองบุคคลที่ถูกใช้ยุทธศาสตร์การฟ้องร้องในกระบวนการยุติธรรมได้รับการพัฒนาต่อยอดขึ้นเรื่อย ๆ เป็นหลักในการพิจารณาพิพากษาของศาลในคดีหลังและกลายมาเป็นกฎหมายลายลักษณ์อักษรในที่สุด⁶

⁴ George W. Pring and Penelope Canan, *SLAPPs Getting Sued for Speaking Out* (Philadelphia: Temple University, 1996), 8.

⁵ Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560, Article 34, Article 35, Article 41 (2), (3) and Article 43, Royal Gazette Krisdika vol. 114 Section 55 ก (April 6, 2017): 18. [In Thai]

⁶ *Eastern Railroad President's Conference v. Noerr Motor and Freight, Inc.* N.A. 365 US 127 (N.D. Tex 1961).

คดีนี้เป็นการพิพาทกันระหว่างผู้ประกอบการกิจการขนส่งด้วยรถบรรทุก (โจทก์) และกลุ่มผู้ประกอบการขนส่งด้วยรถไฟ (จำเลย) โดยที่โจทก์อ้างว่าจำเลยได้กระทำผิดฐานการผูกขาดธุรกิจขนส่ง ตามพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า (Sherman Act) เพราะจำเลยได้เผยแพร่ข้อความต่อสาธารณชนว่าการประกอบธุรกิจของโจทก์ไม่ดี มีการทุจริตและฉ้อโกงโดยการโน้มน้าวเจ้าหน้าที่รัฐให้ออกกฎหมายที่จะมีผลเป็นการอนุญาตให้รถบรรทุกสามารถบรรทุกสินค้าได้มากกว่าที่กฎหมายเดิมกำหนด มีเจตนาเพื่อให้ธุรกิจโจทก์ได้รับความเสียหายและเป็นการกำจัดคู่แข่งทางธุรกิจ โดยจำเลยให้การต่อสู้ว่า จำเลยได้เผยแพร่ข้อความดังกล่าวจริงตามที่โจทก์กล่าวอ้าง แต่การกระทำดังกล่าวของตนไม่ได้มีเจตนาทำลายหรือมุ่งกำจัดคู่แข่งทางธุรกิจ และการเผยแพร่ข้อความของตนเป็นเพียงการให้ข้อมูลกับภาครัฐว่าธุรกิจขนส่งของโจทก์ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ถนนหลวง เป็นการใช้สิทธิร้องเรียน (Right of Petition) ซึ่งได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ดังนั้นตนจึงไม่มีความผิดตามที่โจทก์กล่าวอ้าง⁷

ศาลสูงของมลรัฐเพนซิลเวเนียได้พิพากษาว่า คดีนี้จำเลยไม่มีความผิดฐานผูกขาดการประกอบธุรกิจขนส่ง เนื่องจากข้อความที่จำเลยได้เผยแพร่ไม่มีเจตนามุ่งให้ข้อมูลแก่ภาครัฐและเป็นการใช้สิทธิตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติรับรอง และถึงแม้ว่าข้อความที่จำเลยได้ใช้จะเป็นข้อความที่ไม่เป็นความจริงเพื่อหลอกลวงเจ้าหน้าที่รัฐหรือประชาชน ก็หาทำให้ความคุ้มกันของจำเลยอันเนื่องมาจากการใช้สิทธิร้องเรียนตามรัฐธรรมนูญเสื่อมเสียไปไม่⁸

จากการพิจารณาคดีนี้จะเห็นได้ว่า การใช้สิทธิร้องเรียนของจำเลยซึ่งได้รับความคุ้มกันตามรัฐธรรมนูญเป็นไปอย่างไม่มีขอบเขตหรือข้อยกเว้น เพราะถึงแม้ว่าลักษณะของข้อความที่จำเลยเผยแพร่จะประจักษ์ชัดอยู่ในตัวว่ามุ่งโจมตีหรือใส่ความต่อธุรกิจของโจทก์และย่อมจะก่อให้เกิดธุรกิจของโจทก์เสียหาย แต่จำเลยก็ยังคงได้รับความคุ้มกันตามกฎหมายอยู่ สาเหตุเป็นเพราะในตอนนั้นศาลไม่ได้พิเคราะห์ถึงเจตนาที่แท้จริงของจำเลย ศาลคงพิจารณาแต่เพียงว่าในเมื่อการกระทำของจำเลยเป็นการใช้สิทธิร้องเรียนตามรัฐธรรมนูญ ดังนั้นจำเลยจึงหามีความผิดไม่ ซึ่งเป็นข้อผิดพลาดอันเป็นจุดเริ่มต้นของการนำเอาคดีมาเป็นเครื่องมือในการกำจัดคู่แข่งทางธุรกิจ

2) ต่อมาในปี ค.ศ. 1965 เกิดคดีพิพาทนี้ขึ้นโดยมีลักษณะคล้ายคลึงกับคดีที่ได้กล่าวมาก่อนหน้านี้คดีนี้ โดยเป็นเรื่องราวระหว่างคณะกรรมการว่าด้วยสวัสดิการและกองทุนเพื่อการเกษียณอายุของสหภาพแรงงานเหมืองแร่ (โจทก์) และบริษัทเหมืองถ่านหิน (จำเลย) โดยที่โจทก์ฟ้องคดีต่อศาลเพื่อเรียกร้องให้จำเลยชำระเงินค่าภาคหลวงภายใต้ข้อตกลงแห่งชาติเกี่ยวกับค่าจ้างถ่านหินบิวเทมัส (National Bituminous Coal Wage Agreement 1950: NBCWA 1950) ซึ่งมีสาระสำคัญความว่า เพื่อขจัดปัญหาการผลิตสินค้าที่มากเกินไปกว่าความต้องการของตลาดอุตสาหกรรมถ่านหิน สหภาพแรงงานและบริษัทผู้ประกอบการเหมืองแร่ตกลงกันที่จะแก้ไขปัญหาโดยการกำหนดให้ทุกบริษัทจะต้องจ่ายค่าภาคหลวงเพิ่มขึ้นแก่กองทุนสวัสดิการ ทั้งต้องปฏิเสธที่จะทำการซื้อขายแร่ให้กับบริษัทที่ไม่ได้อยู่ในสหภาพและผู้ประกอบการจะต้องจ่ายค่าจ้างแก่คนงานในอัตราขั้นต่ำสูงกว่ากิจการอื่นเพื่อเป็นมาตรการที่จะบีบให้บริษัทขนาดเล็กออกจากระบบ

⁷ Ibid.

⁸ Ibid.

ต่อมาจำเลยฟ้องกลับโจทก์เพื่อเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน กล่าวหาว่าคณะกรรมการของสหภาพแรงงานได้สมคบคิดกันเพื่อยับยั้งและผูกขาดการประกอบธุรกิจเหมืองถ่านหิน อันเป็นการละเมิดต่อพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า (Sherman Act) เนื่องจากกรณีที่โจทก์ได้ร้องเรียนไปยังกระทรวงแรงงานเพื่อให้มีการเพิ่มอัตราค่าจ้างขั้นต่ำแก่ลูกจ้างโรงงานเหมืองให้สูงกว่าอุตสาหกรรมอื่นๆ และเรียกร้องให้ (Tennessee Valley Authority: TVA) ซึ่งเป็นบริษัทของรัฐไม่รับซื้อถ่านหินจากโรงงานของผู้ประกอบการที่ไม่จ่ายจ้างขั้นต่ำตามที่กฎหมายแรงงานกำหนด ส่งผลให้การประกอบธุรกิจเหมืองถ่านหินของโจทก์ได้รับความเสียหาย

ศาลสูงของประเทศสหรัฐอเมริกาพิพากษาว่า โจทก์ไม่มีความผิดตามพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้าตามที่จำเลยได้ฟ้องกลับโจทก์สำหรับการร้องเรียน โดยศาลถือว่าการกระทำของโจทก์นั้นได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญจากการใช้สิทธิในการร้องเรียน (Right of Petition) ซึ่งอาจเป็นการจูงใจแก่รัฐ หรือเจ้าหน้าที่รัฐในการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใด และถึงแม้ว่าเจตนาของผู้ร้องเรียนนั้นจะเป็นไปเพื่อกำจัดคู่แข่งทางธุรกิจก็ตาม ความคุ้มครองนั้นก็หาได้เสื่อมเสียไปไม่

จากการพิจารณาคดีนี้ จะเห็นได้ว่าสิทธิในการร้องเรียน (Right of Petition) เป็นไปอย่างไม่มีขอบเขตหรือข้อยกเว้นเช่นเดียวกับคดีแรกที่ได้กล่าวไว้ในข้างต้น เพราะแม้ว่าการกระทำของโจทก์จะเป็นการจูงใจรัฐหรือเจ้าหน้าที่รัฐให้เพิ่มค่าจ้างให้บริษัทของจำเลยจ่ายค่าภาคหลวงเพิ่มขึ้น จ่ายค่าจ้างในอัตราที่สูงขึ้นและห้ามจำเลยทำธุรกิจกับบริษัทที่ไม่ได้อยู่ในสหภาพอันจะส่งผลเสียต่อธุรกิจของจำเลย แต่เมื่อการกระทำของโจทก์เป็นการใช้สิทธิร้องเรียนตามรัฐธรรมนูญ ดังนั้นโจทก์ก็ย่อมได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเสมอ แม้ว่าเจตนาที่แท้จริงของผู้ร้องเรียนจะเป็นไปเพื่อกำจัดคู่แข่งทางธุรกิจก็ตาม ความคุ้มครองนั้นก็หาได้เสื่อมเสียไปไม่ซึ่งเป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้องและมีลักษณะเป็นการใช้ยุทธศาสตร์การฟ้องร้องในกระบวนการยุติธรรม⁹ ดังนั้นภายหลังจากที่เกิดคดีพิพาททั้งสองดังกล่าวขึ้น ศาลสูงของประเทศสหรัฐอเมริกาจึงได้สร้างหลักความคุ้มครองบุคคลจากการใช้สิทธิร้องเรียนโดยมีเจตนาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย (Sham Exception) เพื่อเป็นหลักเกณฑ์สำหรับการพิจารณาว่าการใช้สิทธิร้องเรียนของบุคคลหนึ่งบุคคลใดสมควรได้รับการพิจารณาโดยกระบวนการยุติธรรมทางศาลหรือไม่ ซึ่งมีรายละเอียดในการพิจารณาดังต่อไปนี้

1) ศาลจะพิจารณาว่าการฟ้องคดีของโจทก์เป็นการใช้กระบวนการทางศาลโดยมิชอบ (Abuse of Process) หรือไม่ โดยพิจารณาถึงตัวคำฟ้องของโจทก์ว่าเป็นการฟ้องคดีที่ปราศจากความตั้งใจหรือความมุ่งหมายในการแสวงหาความยุติธรรม โดยใช้กระบวนการพิจารณาคดีทางศาลหรือไม่ และการนำคดีมาฟ้องของโจทก์มีข้อเท็จจริงซึ่งเห็นได้ชัดว่าไม่มีทางที่จะชนะได้หรือไม่ หรือการฟ้องคดีของโจทก์เพียงแต่ต้องการใช้กระบวนการทางศาลเพื่อถ่วงเวลาหรือเพื่อจัดการกับคู่ความหรือคู่แข่งทางธุรกิจอีกฝ่ายหนึ่งอย่างเด็ดขาด

2) ศาลจะพิจารณาว่าการฟ้องคดีของโจทก์เป็นการใช้กระบวนการทางศาลโดยมีเจตนาทุจริต (Malicious Use of Process)¹⁰ หรือเป็นการฟ้องคดีเพื่อรบกวนการใช้สิทธิตามกฎหมายหรือเพื่อคุกคาม

⁹ United Mine Workers v. Pennington, N.A. 381 US 657 (N.D. Tex 1965).

¹⁰ Dwight H. Merriam and Jeffrey A. Benson, "Identifying and Beating a Strategic Lawsuit Against Public Participation," *Duke Environmental Law & Policy Forum* (1993): 28-29.

คู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง อันเป็นผลโดยตรงเนื่องมาจากการที่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งได้ใช้สิทธิการร้องเรียน (Right of Petition)¹¹ หรือไม่

จากที่ได้กล่าวมาในข้างต้นถึงแนวคิด พัฒนาการ และการพิจารณาเรื่องการดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์ที่เป็นปฏิปักษ์ต่อการมีส่วนร่วมของสาธารณชนของประเทศสหรัฐอเมริกา มีบทบาทสำคัญในการพัฒนากฎหมายของประเทศออสเตรเลียและประเทศฟิลิปปินส์ ซึ่งประสบปัญหาการดำเนินคดีโดยทุจริต เช่นเดียวกัน ในการศึกษากรณีศึกษาที่เกิดขึ้นตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน รวมถึงมุมมองและทัศนคติของศาล การคิดกลไกในการฟ้องคดีโดยเจตนาทุจริต และแนวทางในการให้ความคุ้มครอง ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในประเด็นสาธารณะด้วย เพื่อให้ได้กฎหมายที่ดี มีความยุติธรรมและทันสมัย ดังจะเห็นได้จากกฎหมายคุ้มครองการมีส่วนร่วมของประชาชนจากการดำเนินคดีที่เป็นปฏิปักษ์ต่อสาธารณชนของประเทศออสเตรเลียและประเทศฟิลิปปินส์ว่ามีสาระสำคัญเหมือนกับกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา คือ การมุ่งรักษาความสมดุลระหว่างการใช้สิทธิฟ้องคดีและการต่อสู้คดี และการมุ่งให้ความคุ้มครองการมีส่วนร่วมของประชาชนในประเด็นสาธารณะ แต่ก็มีส่วนที่แตกต่างกันออกไปบ้างในส่วนของรูปแบบและวิธีการในการให้ความคุ้มครอง ซึ่งผู้เขียนจะได้กล่าวถึงโดยละเอียดในหัวข้อถัดไป

2. กฎหมายที่คุ้มครองการมีส่วนร่วมของประชาชนจากการดำเนินคดีที่เป็นปฏิปักษ์ต่อสาธารณชนในต่างประเทศ

กฎหมายคุ้มครองการมีส่วนร่วมของประชาชนจากการดำเนินคดีที่เป็นปฏิปักษ์ต่อสาธารณชนปรากฏอยู่ในกฎหมายของหลายประเทศ อาทิ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ ประเทศออสเตรเลีย และประเทศฟิลิปปินส์ เป็นต้น ซึ่งมีการบัญญัติถึงมาตรการในการให้ความคุ้มครองการมีส่วนร่วมของประชาชนในลักษณะที่แตกต่างกันออกไป เช่น กำหนดค่าขอพิเศษเพื่อยุติคดีที่มีลักษณะเป็นการดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อระงับการมีส่วนร่วมของประชาชน (Special Motion to Strike) หรือการกำหนดเรื่องภาระการพิสูจน์ที่เป็นประโยชน์ในการต่อสู้คดีของฝ่ายจำเลย รวมถึงมาตรการทางกฎหมายที่ให้สิทธิแก่คู่กรณีในการฟ้องกลับฝ่ายที่มีเจตนาทุจริตเพื่อเรียกค่าเสียหายเชิงลงโทษและค่าสินไหมทดแทนอื่น ๆ

จากการศึกษาพบว่า กฎหมายคุ้มครองการมีส่วนร่วมของประชาชนจากการดำเนินคดีที่เป็นปฏิปักษ์ต่อสาธารณชนของทุกประเทศดังกล่าวข้างต้นล้วนมีที่มาและได้รับการพัฒนามาจากกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาทั้งสิ้น โดยแต่ละประเทศจะนำเอาไปปรับใช้และพัฒนาให้มีความเหมาะสมกับประเทศของตน รวมถึงมีการบัญญัติไว้ซึ่งมาตรการ ขั้นตอน และกระบวนการพิจารณาที่แตกต่างกันออกไปเพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพมากที่สุด¹²

¹¹ Sheri Coover, "Pennsylvania Anti-SLAPP Legislation," *Penn State Environmental Law Review* 12, no. 1 (2004): 268-269.

¹² Thomas A. Waldman, "SLAPP Suits: Weaknesses in First Amendment Law and in the Courts' Responses to Frivolous Litigation," *UCLA Law Review*, no. 39: 979 (1991-1992): 1037-1038.

โดยเมื่อกล่าวถึงกฎหมายของประเทศอังกฤษนั้น ได้รับการบัญญัติไว้ในกฎหมายหมิ่นประมาทเมื่อปี ค.ศ. 2013 (Defamation Act 2013) โดยได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบผ่านการพิจารณาพิพากษาคดีและการให้เหตุผลของศาลในเรื่องการให้ความคุ้มครองการมีส่วนร่วมของประชาชนในประเด็นสาธารณะ¹³ กฎหมายของประเทศออสเตรเลียนั้น ได้รับการบัญญัติไว้ในกฎหมายคุ้มครองสิทธิในการมีส่วนร่วมของประชาชน (Protection of Public Participation Act 2008) มีลักษณะสำคัญคือมีการให้ความคุ้มครองบุคคลจากการดำเนินคดีที่เป็นปฏิปักษ์โดยกำหนดสิทธิของจำเลยในการต่อสู้คดีไว้อย่างชัดเจนในลักษณะเดียวกันกับกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา¹⁴

กฎหมายของประเทศฟิลิปปินส์นั้น ได้รับการบัญญัติไว้ในกฎหมายคุ้มครองบุคคลจากการดำเนินคดีที่เป็นปฏิปักษ์ต่อสาธารณชนในปี ค.ศ. 2011 (Anti-SLAPP Act of 2011) โดยมีการเรียนรู้ผ่านแนวคิด พัฒนาการ การพิจารณาพิพากษาคดีและการตีความของศาลประเทศสหรัฐอเมริกา รวมถึงมีการศึกษาถึงความสำคัญและความจำเป็นในการมีกฎหมายดังกล่าวเพื่อเป็นการส่งเสริมและคุ้มครองการมีส่วนร่วมของประชาชน¹⁵ ทั้งนี้ เมื่อกล่าวถึงประเทศสหรัฐอเมริกาแล้ว ซึ่งถือว่าเป็นประเทศแรกที่มีการศึกษาเรื่องการดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อยับยั้งการมีส่วนร่วมของประชาชนและมีการพัฒนามาตรการทางกฎหมายอย่างต่อเนื่องนับแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน กฎหมายดังกล่าวนี้เองจึงถือได้ว่าเป็นกฎหมายต้นแบบที่ประเทศต่าง ๆ ดั่งนั้นการศึกษาถึงกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาจึงมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้ประเทศไทยมีกฎหมายที่ดีและมีประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหา นี้ โดยมีรายละเอียดกล่าวคือ ในกฎหมายประเทศสหรัฐอเมริกานั้น สิทธิในการมีส่วนร่วมของประชาชนและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของประชาชนในประเทศสหรัฐอเมริกาได้รับการรับรองตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ว่า “รัฐสภาจะต้องไม่ตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นหรือการชุมนุมโดยสงบ และการใช้สิทธิในการร้องเรียนไปยังรัฐบาลเพื่อให้ได้รับการแก้ไขปัญหา และรวมถึงการได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายจากการใช้สิทธิเสรีภาพดังกล่าวนี้ด้วย” กรณีข้างต้นจึงอาจกล่าวในอีกนัยหนึ่งได้ว่า กฎหมายรัฐธรรมนูญของประเทศสหรัฐอเมริกาได้บัญญัติมาตรการทางกฎหมายในการให้ความคุ้มครองบุคคลจากการถูกดำเนินคดีที่เป็นปฏิปักษ์ต่อสาธารณชน (SLAPP)¹⁶

ทั้งนี้ ประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศแรกที่มีการศึกษาเรื่องการดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อระงับการมีส่วนร่วมของสาธารณชนและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องผ่านการพิจารณาพิพากษาคดีโดยใช้เกณฑ์ที่ศาลสร้างขึ้นเพื่อบ่งชี้ถึงเจตนาที่แท้จริงของผู้ฟ้องคดีตั้งที่ได้กล่าวไว้แล้วในหัวข้อที่ 1 ข้างต้น จนต่อมามองค้ความรู้ใหม่ในเรื่องดังกล่าวนี้ได้ถูกเสนอให้มีตราเป็นกฎหมายลายลักษณ์อักษรดังที่ปรากฏอยู่ทั้งในกฎหมายกลางและกฎหมายของแต่ละมลรัฐเพื่อให้ความคุ้มครองการใช้สิทธิเสรีภาพของประชาชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการกำหนดมาตรการพิเศษที่ให้ผู้ถูกฟ้องคดีสามารถยื่นคำขอพิเศษเพื่อยุติคดีโดยเร็ว (Special Motion to

¹³ Ibid.

¹⁴ Ibid.

¹⁵ Jessie J. O’neill, “The Citizen Participation Act of 2009: Federal Legislation as an Effective Defense Against SLAPPs,” *Boston College Environmental Affairs Law Review*, no. 38 (2011): 468-487.

¹⁶ James A. Wells, “Exporting SLAPPs: International Use of the U.S. “SLAPP” to Suppress Dissent and Critical Speech,” *Temple Int’l & Comp L. J.*, no. 12.2 (1998): 475.

Strike) เพื่อรักษาสมดุลระหว่างผู้ใช้สิทธิฟ้องคดีและผู้ถูกฟ้องและเพื่อคงไว้ซึ่งประโยชน์สาธารณะ กล่าวคือ เมื่อโจทก์ได้ฟ้องคดีต่อศาลและจำเลยเห็นว่าฟ้องโจทก์ไม่ชอบด้วยกฎหมายเพราะเป็นการฟ้องคดีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อระงับการมีส่วนร่วมของสาธารณชน (SLAPP) จำเลยมีสิทธิยื่นคำขอเพื่อยุติคดีโดยทำเป็นคำร้องต่อศาลว่าฟ้องโจทก์ไม่สุจริต และเมื่อศาลได้รับคำร้องดังกล่าวศาลมีหน้าที่ที่จะต้องพิจารณาคำร้องนี้โดยเร็ว และโจทก์มีหน้าที่ต้องพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่าคำฟ้องของตนชอบด้วยกฎหมาย โดยมีรายละเอียดดังนี้

- 1) คำร้องของจำเลยปราศจากข้อเท็จจริงสนับสนุน
- 2) คำร้องของจำเลยมีวัตถุประสงค์ที่มีชอบด้วยกฎหมาย
- 3) คำร้องของจำเลยส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์ในทางกฎหมายของโจทก์

ยกตัวอย่าง คดีที่โจทก์ซึ่งเป็นผู้ประกอบธุรกิจทำป้ายโฆษณาต้องการเข้ามาประกอบกิจการป้ายโฆษณาในเมืองโคลัมเบีย มลรัฐจอร์เจียซึ่งมีจำเลยเป็นผู้ประกอบธุรกิจดังกล่าวนี้ตั้งแต่เดิม จำเลยจึงได้ไปโน้มน้าวสภาเมืองให้ออกคำสั่งจำกัดพื้นที่สำหรับการก่อสร้างป้ายโฆษณาซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบต่อกรเข้ามาประกอบธุรกิจของโจทก์ โจทก์จึงฟ้องคดีต่อศาลกล่าวหาว่าจำเลยเป็นการละเมิดพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า (Sherman Act) และการใช้สิทธิร้องเรียนไปยังสภาเมืองเป็นการกระทำที่มีชอบด้วยกฎหมาย และมีวัตถุประสงค์เพื่อขัดขวางการประกอบธุรกิจของโจทก์ การกระทำของจำเลยเป็นการฟ้องคดีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อระงับการมีส่วนร่วมของสาธารณชนจึงไม่ได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญจากการใช้สิทธิร้องเรียนดังกล่าว¹⁷ คดีนี้ศาลสูงของประเทศสหรัฐอเมริกาพิจารณาคำร้องของจำเลยและมีคำพิพากษาว่า ศาลเชื่อว่ากรกระทำของจำเลยในการยื่นคำร้องต่อสภาเมือง เพื่อให้มีคำสั่งจำกัดพื้นที่สำหรับการก่อสร้างป้ายโฆษณาเป็นการใช้สิทธิในการร้องเรียนโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ทำให้จำเลยไม่ได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ดังนั้นจำเลยจึงมีความผิดฐานผูกขาดการประกอบธุรกิจตามพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้าตามฟ้องโจทก์¹⁸

จากคำพิพากษาในคดีข้างต้นเห็นได้ว่า ศาลฎีกาได้ขยายขอบเขตของข้อยกเว้นความคุ้มครองในการใช้สิทธิร้องเรียนไปถึงกรณีที่บุคคลได้ใช้กระบวนการของรัฐโดยไม่สุจริตเพื่อกลั่นแกล้งหรือเพื่อทำลายคู่แข่งทางธุรกิจ และเพื่อเป็นการคุ้มครองบุคคลที่ถูกฟ้องคดีโดยมีเจตนาทุจริต คดีนั้นต้องถูกกำจัดออกไปจากการพิจารณาของศาลโดยเร็วเพื่อป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้นต่อมาในภายหลัง เว้นแต่โจทก์จะสามารถพิสูจน์ให้ศาลเห็นได้ตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดว่าการคัดค้านของจำเลยเป็นไปโดยไร้เหตุผลหรือไม่ได้อยู่บนพื้นฐานของกฎหมาย¹⁹

ในบทความความนี้ ผู้เขียนขอยกตัวอย่างกฎหมายคุ้มครองบุคคลจากการถูกฟ้องคดีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อระงับการมีส่วนร่วมของสาธารณชนของมลรัฐแคลิฟอร์เนีย ตามมาตรา 425.16 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มีรายละเอียดดังนี้

¹⁷ Ibid.

¹⁸ Ibid.

¹⁹ Danielle Rae Zeigler, *The Basics of SLAPP Suits* (Manhattan: Kansas State University, 2005), 5-8.

กฎหมายความคุ้มครองบุคคลจากการถูกดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อระงับการมีส่วนร่วมของสาธารณชนของแคลิฟอร์เนียไม่ได้ตัดอำนาจฟ้องโจทก์ที่จะฟ้องคดีเพื่อยับยั้งการมีส่วนร่วมของประชาชนในประเด็นสาธารณะ แต่กฎหมายได้กำหนดมาตรการพิเศษเพื่อคงไว้ซึ่งประโยชน์สาธารณะโดยการเปิดช่องให้จำเลยสามารถยื่นคำร้องขอยุติการดำเนินคดีอย่างรวดเร็ว และการกำหนดภาระให้โจทก์ต้องจ่ายค่าทนายความและค่าใช้จ่ายให้กับจำเลยหากภายหลังโจทก์แพ้คดี²⁰ คำขอพิเศษเพื่อยุติคดี (Special Motion to Strike) ตามมาตรา 425.16 บัญญัติถึงขั้นตอนในการพิจารณาคำฟ้องว่าเป็นการดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อระงับการมีส่วนร่วมของสาธารณชนหรือไม่ แบ่งได้เป็น 2 ระดับ ดังนี้

1) ศาลจะพิจารณาคำร้องของจำเลยเป็นไปโดยมีเจตนาเพื่อปกป้องการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นในประเด็นสาธารณะตามรัฐธรรมนูญกำหนดไว้หรือไม่ โดยจำเลยจะต้องแสดงให้ศาลเห็นว่าการกระทำของตนเป็นการใช้สิทธิเสรีภาพตามกฎหมาย ได้แก่ การเขียนข้อความที่เป็นลายลักษณ์อักษรหรือคำพูดใด ๆ ที่เกิดขึ้นในสถานที่สาธารณะในประเด็นเรื่องประโยชน์สาธารณะ รวมถึงการดำเนินการอื่นใดซึ่งเป็นการส่งเสริมการใช้สิทธิในการร้องเรียนหรือสิทธิในการมีส่วนร่วมของประชาชนและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นในประเด็นสาธารณะหรือเรื่องที่เป็นที่กังวลของสังคม²¹

2) หากจำเลยสามารถพิสูจน์ให้ศาลเห็นตามที่กล่าวไว้ข้างต้น โจทก์จึงมีภาระการพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่าฟ้องของตนสามารถที่จะชนะคดีได้ ซึ่งหากว่าโจทก์ไม่สามารถพิสูจน์ได้ตามที่กฎหมายบัญญัติ ศาลก็จะพิพากษายกฟ้อง²² อย่างไรก็ตาม โจทก์และจำเลยสามารถอุทธรณ์คัดค้านคำตัดสินของศาลไปยังศาลอุทธรณ์ได้ และหากศาลพิพากษายกฟ้องตามคำร้องจำเลยก็มีสิทธิได้รับค่าทนายความและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่ต้องเสียไปในการต่อสู้คดี

กล่าวโดยสรุป การที่จำเลยจะได้รับความคุ้มครองตามขอพิเศษเพื่อยุติคดีนี้จะต้องแสดงให้ศาลเห็นในเบื้องต้นก่อนว่าฟ้องโจทก์มีมูลคดีมาจากการกระทำของจำเลยซึ่งเป็นการใช้สิทธิในการร้องเรียน หรือเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นในประเด็นสาธารณะ และในการพิจารณาศาลจะมุ่งพิเคราะห์ถึงมูลเหตุ โดยดูจากคำฟ้องและคำให้การของจำเลยประกอบกันว่าการกระทำของจำเลยที่เป็นเหตุให้ถูกฟ้องดำเนินคดีนั้นได้รับความคุ้มครองภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติมาตรานี้หรือไม่²³

3. การดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์ที่เป็นปฏิปักษ์ต่อการมีส่วนร่วมของสาธารณชนในประเทศไทย

การดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์ที่เป็นปฏิปักษ์ต่อการมีส่วนร่วมของสาธารณชนอาจเกิดขึ้นได้ทั้งในคดีแพ่งและในคดีอาญา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในความผิดฐานหมิ่นประมาทอันเนื่องมาจากการการพูดหรือการแสดง

²⁰ Katelyn E. Saner, "Getting SLAPP in Federal Court: Applying State Anti-SLAPP Special Motion to Dismiss in Federal Court After Shady Grove," *Duke Law Journal*, no. 63 (2013): 791-792.

²¹ Code of Civil Procedure (California's Anti-SLAPP Law), Section 425.16.

²² Paul Alan Levy and Cindy Cohn, "Defendant's Memorandum in Support of Special Motion to Strike," last modified 2006, accessed December 20, 2016, https://www.eff.org/files/filenode/FirstCash_v_Doe/reply_memo.pdf/

²³ *Ibid.*

ความคิดเห็นหรือการติดตามตรวจสอบร้องเรียนในประเด็นสาธารณะเรื่องต่าง ๆ จากการศึกษาพบว่าประเด็นสำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหาการฟ้องคดีเชิงยุทธศาสตร์ที่เป็นปฏิปักษ์ต่อการมีส่วนร่วมของสาธารณชนของประเทศไทยอาจแบ่งได้เป็น 2 ประเด็น คือ

3.1 ประเด็นปัญหาเรื่องบทบัญญัติของกฎหมายที่ไม่สอดคล้องกับการสนับสนุนการใช้สิทธิเสรีภาพในประเด็นสาธารณะของประชาชน

เนื่องจากกฎหมายของประเทศไทยให้ความสำคัญในเรื่องประโยชน์สาธารณะในระดับที่เท่าเทียมกันกับเรื่องประโยชน์ส่วนตัวของปัจเจกชน กล่าวคือ กฎหมายรัฐธรรมนูญได้บัญญัติรับรองสิทธิในการมีส่วนร่วมของประชาชน สิทธิในการชุมนุมและร้องเรียน เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นเพื่อให้มีการติดตามตรวจสอบประเด็นที่เป็นเรื่องประโยชน์สาธารณะ แต่อีกด้านหนึ่งกฎหมายก็ให้ความสำคัญกับเรื่องผลประโยชน์หรือสิทธิในชื่อเสียงเกียรติยศของปัจเจกชนเช่นกัน เพราะหากการใช้สิทธิเสรีภาพในเรื่องประโยชน์สาธารณะตามรัฐธรรมนูญก่อให้เกิดความเสียหายหรืออาจจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลหนึ่งบุคคลใด บุคคลนั้นก็จะมีสิทธิที่จะฟ้องคดีทั้งทางแพ่งและทางอาญาเพื่อปกป้องสิทธิของตนได้เช่นกัน กรณีดังกล่าวจึงก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งกันระหว่างสิทธิในการฟ้องคดีของโจทก์เพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนและเสรีภาพในการพูดหรือการแสดงความคิดเห็นในประเด็นสาธารณะของประชาชน ดังนั้นจึงเกิดกรณีการนำคดีมาฟ้องโดยมีเจตนาไม่สุจริต หรือการดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์ที่เป็นปฏิปักษ์ต่อการมีส่วนร่วมของสาธารณชน (Strategic Lawsuit Against Public Participation: SLAPP) ทั้งทางแพ่งและทางอาญา เช่น การฟ้องคดีต่อจำเลยในความผิดฐานกล่าวหาหรือไขข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความอันฝ่าฝืนต่อความจริงในทางแพ่ง หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท ความผิดฐานแจ้งความเท็จในทางอาญา หรือความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติคอมพิวเตอร์ฐานนำเข้าสู่ข้อมูลอันเป็นเท็จ เป็นต้น เพื่อยับยั้งการใช้สิทธิเสรีภาพในประเด็นสาธารณะเรื่องหนึ่ง ๆ หรือเพื่อปิดปาก คุณความ แทรกแซง หรือก่อให้เกิดความท้อใจของประชาชน และทำให้กลไกการตรวจสอบภาคประชาชนร่วมกับภาครัฐลดน้อยถอยลงไป²⁴

3.2 ประเด็นปัญหาการไม่มีกฎหมายเฉพาะเพื่อคุ้มครองบุคคลจากการดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์ที่เป็นปฏิปักษ์ต่อการมีส่วนร่วมของสาธารณชน

จากการศึกษาเรื่องแนวคิด พัฒนาการ และการพิจารณาเรื่องการดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อระงับการมีส่วนร่วมของสาธารณชนที่ได้กล่าวมาแล้วโดยละเอียดในข้างต้น ผู้เขียนพบว่าตามที่ประเทศไทยไม่มีกฎหมายเพื่อคุ้มครองบุคคลจากการดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์ที่เป็นปฏิปักษ์ต่อการมีส่วนร่วมของสาธารณชน จึงก่อให้เกิดการฟ้องคดีเพื่อกลั่นแกล้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในความผิดฐานหมิ่นประมาทอันเนื่องมาจากการพูดหรือการแสดงความคิดเห็น หรือการติดตามตรวจสอบร้องเรียนในประเด็นสาธารณะ ดังนั้นในการพิจารณาคดีจึงต้องนำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับเหมือนกับคดีอื่น ๆ ทั่วไปโดยไม่ได้มีการพิจารณาถึงประเด็นที่ว่า การฟ้องคดีดังกล่าวเป็นใช้ยุทธศาสตร์การฟ้องร้องในกระบวนการยุติธรรม (SLAPP) หรือไม่ นอกจากนี้ การนำเอากฎหมายที่มีในปัจจุบันมาบังคับมาใช้กับกรณีมีลักษณะเป็นการดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์การฟ้องร้องในกระบวนการยุติธรรมยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะ

²⁴ Editorial Department of Burana Niwet Foundation, “Dismiss the Thung Khum Case Against TPBS for Defamation of 50 Million Baht,” last modified 2016, accessed November 16, 2016, <http://www.earththailand.org/th/article/2404/> [In Thai]

นำมาซึ่งความยุติธรรมและคงไว้ซึ่งประโยชน์สาธารณะ โดยในบทความนี้ผู้เขียนอธิบายให้เห็นถึงความบกพร่องของกระบวนการยุติธรรมเมื่อพิจารณาคู่กับเรื่องการฟ้องคดีเชิงยุทธศาสตร์ที่เป็นปฏิปักษ์ต่อการมีส่วนร่วมของสาธารณชนดังนี้

ความผิดฐานหมิ่นประมาททางอาญาถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์ที่เป็นปฏิปักษ์ต่อการมีส่วนร่วมของสาธารณชนในประเด็นสาธารณะเนื่องจากการดำเนินคดีอาญาของไทยไม่มีค่าขึ้นศาลและค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี และโทษทางอาญา ทั้งการจำคุกและกักขังมีความรุนแรง น่ากลัว ส่งผลให้เกิดความกลัวต่อชีวิต ร่างกาย และเสรีภาพของจำเลย ทั้งนี้ ความผิดฐานหมิ่นประมาทเป็นความผิดที่เกี่ยวข้องกับการพูดหรือการแสดงความคิดเห็นหรือการร้องเรียนในประเด็นสาธารณะต่าง ๆ ซึ่งโดยธรรมชาติของการกระทำในลักษณะดังกล่าวก็มักจะไปกระทบต่อสิทธิในชื่อเสียงเกียรติยศของอีกฝ่ายหนึ่งเสมอ ทำให้ครอบครัวประกอบความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 แม้ว่าการกระทำของประชาชนหรือบุคคลหนึ่งบุคคลใดจะเป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะก็ตาม โจทก์ก็สามารถนำเอาความผิดฐานหมิ่นประมาทมาฟ้องร้องดำเนินคดีได้เสมอ

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการกระทำของจำเลยจะครอบครัวประกอบความผิดฐานหมิ่นประมาท แต่ศาลก็สามารถใช้บทยกเว้นความผิด ตามมาตรา 329 ประมวลกฎหมายอาญา มาบังคับใช้เพื่อเป็นเหตุยกฟ้องที่มีลักษณะเป็นการดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์ที่เป็นปฏิปักษ์ต่อการมีส่วนร่วมของสาธารณชน ได้ อธิบายไว้ดังนี้

มาตรา 329 เรื่องเหตุยกเว้นความผิดฐานหมิ่นประมาท ที่บัญญัติให้ผู้แสดงความคิดเห็นหรือข้อความต้องกระทำโดยสุจริต และเข้าเงื่อนไขดังต่อไปนี้ (1) การแสดงความคิดเห็นหรือข้อความโดยสุจริตเพื่อขอความขอบรรณ ป้องกันตนหรือป้องกันส่วนได้เสียเกี่ยวกับตนตามคลองธรรม หรือ (3) การแสดงความคิดเห็นหรือข้อความโดยสุจริตอันเป็นการติชมด้วยความเป็นธรรมซึ่งบุคคลหรือสิ่งใดอันเป็นวิสัย ยกตัวอย่างเช่น คดีที่บริษัท ทุ่งคำ จำกัด เจ้าของสัมปทานเหมืองแร่ทองคำเป็นโจทก์ฟ้อง นางสาววิรดา แซ่ลิ้ม ผู้ดำเนินรายการช่วงนักข่าวพลเมือง และองค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย (TPBS) ในความผิดฐานหมิ่นประมาท เนื่องมาจากการที่จำเลยและพวกได้รายงานข่าวซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับผลกระทบต่อสุขภาพของชาวบ้านและสิ่งแวดล้อมในชุมชนจากการประกอบกิจการของโจทก์²⁵ ต่อมาศาลชั้นต้นพิพากษายกฟ้อง เพราะเหตุว่าจำเลยในฐานะสื่อมวลชนมีหน้าที่เสนอข่าวสารตามข้อมูลของหน่วยงานราชการและจากประชาชนที่ได้รับผลกระทบทั้งได้เสนอข่าวและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมตามที่มีการตรวจสอบ ไม่ได้เกิดจากการสร้างเรื่องขึ้นมาเอง แม้การเสนอข่าวอาจทำให้เกิดความเข้าใจว่าโจทก์เกี่ยวข้องทำให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อันเป็นการใส่ความโจทก์ให้ได้รับความเสียหาย อย่างไรก็ตาม การกระทำของจำเลยก็เป็นการติชม วิพากษ์วิจารณ์และแสดงความคิดเห็นโดยสุจริต ด้วยความเป็นธรรมไม่เกินขอบเขตวิสัยที่ประชาชนย่อมกระทำได้ จำเลยจึงไม่มีความผิดฐานหมิ่นประมาท ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 329 (3)

²⁵ Thungkhum Corporation v. Wirada Saelim, Adjudged Case Number 3680/2016 (Bangkok South Criminal Court 2016).

นอกจากนี้ ยังมีประเด็นสำคัญที่ต้องพิจารณาอีกก็คือเรื่องภาระการพิสูจน์ เพราะบทบัญญัติใน มาตรา 326 ประมวลกฎหมายอาญาดังกล่าวข้างต้น ก่อให้เกิดภาระการพิสูจน์แก่ฝ่ายที่ถูกฟ้องคดี เพราะกฎหมาย กำหนดให้จำเลยซึ่งเป็นผู้กล่าวอ้างมีภาระการพิสูจน์ในชั้นพิจารณาคดี ทำให้เกิดภาระแก่ประชาชนในการที่จะต้องแสดงหรือพิสูจน์ให้ศาลเห็นถึงข้อความจริงในประเด็นสาระณะเรื่องหนึ่ง ๆ ทั้งนี้ เพราะเมื่อโจทก์ฟ้องคดีใน ความผิดฐานหมิ่นประมาทต่อจำเลยซึ่งได้พูดหรือแสดงความคิดเห็นในเรื่องประโยชน์สาธารณะเรื่องหนึ่ง ๆ ศาล อาญาก็จะต้องไต่สวนมูลฟ้องโจทก์ก่อนเสมอซึ่งในชั้นไต่สวนมูลฟ้องเป็นเรื่องระหว่างศาลกับโจทก์ที่จะนำพยาน มาสืบให้เห็นถึงมูลความผิด และประเด็นในชั้นไต่สวนมูลฟ้องจะมีเพียงว่า จำเลยได้ใส่ความโจทก์ต่อบุคคลที่สาม ในประการที่น่าจะทำให้เสียหายต่อชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นเกลียดชังหรือไม่ ซึ่งหากโจทก์นำสืบให้ศาลเห็นครบถ้วนใน เบื้องต้นศาลก็จะประทับฟ้องโจทก์และเรียกหรือจับจำเลยมาดำเนินคดี ซึ่งในชั้นไต่สวนมูลฟ้องนี้ยังไม่มีประเด็น เรื่องการกระทำโดยสุจริตเพื่อความชอบธรรมป้องกันตนหรือส่วนได้เสียเกี่ยวกับตน ตามมาตรา 329 (1) หรือ เรื่องการตีความด้วยความเป็นธรรมตามมาตรา 329 (3) เพราะประเด็นดังกล่าวเป็นเรื่องที่จำเลยสามารถยกขึ้นต่อสู้ ได้เมื่อคดีอยู่ในชั้นพิจารณาแล้วเท่านั้น

กล่าวโดยสรุป การไต่สวนมูลฟ้องและการประทับฟ้องคดีอาญาในความผิดฐานหมิ่นประมาท ในคดีที่มีลักษณะเป็นจากการดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์ที่เป็นปฏิปักษ์ต่อการมีส่วนร่วมของสาธารณชน ย่อมส่ง ผลเสียต่อจำเลยผู้แสดงข้อความหรือแสดงความคิดเห็น หรือใช้สิทธิร้องเรียนโดยสุจริตในประเด็นสาระณะเรื่อง ใดเรื่องหนึ่ง เนื่องจากจำเลยมีภาระในการพิสูจน์เพื่อแสดงในศาลเห็นถึงเหตุยกเว้นความผิดฐานหมิ่นประมาท และก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายจำนวนมากในการต่อสู้คดี ทั้งค่าทนายความ ค่าหลักประกันเพื่อนำมาประกันตัวเอง ค่า เดินทางมาศาล เป็นต้น รวมถึงเวลาและสภาพจิตใจที่ต้องจ่ายไปกับการต่อสู้คดีแต่ละคราว อีกทั้งยังทำให้ ประชาชนที่ตรวจสอบหรือร้องเรียนปัญหาในประเด็นเรื่องสาธารณะโดยสุจริตต้องสูญเสียประเด็นที่เป็นประโยชน์ ส่วนรวมของสังคม เนื่องจากต้องมากังวลกับคดีอาญาในความผิดฐานหมิ่นประมาทที่ตนถูกฟ้องร้องดำเนินคดีซึ่ง เป็นผลที่โจทก์ในคดีแกล้งฟ้องประสงค์ให้เกิดขึ้น ส่งผลกระทบโดยตรงและเป็นการลดทอนความสำคัญของการ มีส่วนร่วมของประชาชนในประเด็นสาธารณะอันเป็นแก่นสำคัญของสังคมประชาธิปไตย

4. แนวทางการแก้ไขปัญหาการดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์ที่เป็นปฏิปักษ์ต่อการมีส่วนร่วมของสาธารณชนใน ประเทศไทย

จากการศึกษาเรื่องแนวคิด พัฒนาการ และการพิจารณาเรื่องการดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อระงับ การมีส่วนร่วมของสาธารณชนที่ได้กล่าวมาแล้วโดยละเอียดในข้างต้น ผู้เขียนพบว่าปัญหาการดำเนินคดีเชิง ยุทธศาสตร์ที่เป็นปฏิปักษ์ต่อการมีส่วนร่วมของสาธารณชนทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศมีลักษณะสำคัญ ที่เหมือนกัน คือ เป็นการดำเนินคดีโดยปราศจากความมุ่งหมายในการแสวงหาความยุติธรรม แต่เป็นการฟ้องคดี เพื่อต่อสู้กับประชาชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับประเด็นสาธารณะโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อยับยั้งการมีส่วนร่วมของ ประชาชน หรือยับยั้งการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นในเรื่องสาธารณะ เพื่อข่มขู่หรือเพื่อปิดปากประชาชน เหล่านั้นโดยการทำให้พวกเขาเกิดภาระในการต่อสู้คดี

ประเด็นที่ต้องพิจารณาต่อมา คือ เรื่องการการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายไทยที่บังคับใช้อยู่เพื่อให้ความ คุ่มครองบุคคลจากการถูกดำเนินคดีที่เป็นปฏิปักษ์ต่อสาธารณชน ผู้เขียนจึงเห็นว่ากฎหมายควรจะต้องรักษา

สมดุลในเรื่องการเข้าถึงความยุติธรรมโดยใช้กระบวนการทางศาล กล่าวคือ กฎหมายควรให้โจทก์มีสิทธิที่จะฟ้องคดีเพื่อรักษาสิทธิในชื่อเสียงเกียรติยศของตนเองได้ในกรณีที่โจทก์เห็นว่าการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งของจำเลยกระทบถึงสิทธิตามกฎหมายของตน ส่วนการพิจารณาประเด็นเรื่องฟ้องโจทก์จะเป็นการใช้สิทธิฟ้องคดีโดยทุจริตเพื่อคุกคาม แทรกแซงการใช้สิทธิเสรีภาพในประเด็นสาธารณะหรือมุ่งหวังประโยชน์อย่างอื่นที่พึงได้โดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ควรมีกฎหมายกำหนดมาตรการพิเศษให้แก่จำเลยในการต่อสู้คดีในกรณีที่การกระทำของจำเลยมีมูลเหตุมาจากประเด็นเรื่องประโยชน์สาธารณะและกำหนดเรื่องภาระการพิสูจน์แก่คู่ความ รวมถึงกำหนดกรอบการใช้ดุลพินิจแก่ศาล ดังนั้นเพื่อให้การดำเนินกระบวนการทางศาลมีความยุติธรรมสามารถคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งเป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในประเด็นสาธารณะและป้องกันบุคคลจากการถูกดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์ที่เป็นปฏิปักษ์ต่อการมีส่วนร่วมของสาธารณชน ปัจจุบันจึงได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 33) พ.ศ. 2562 ในมาตรา 165/2 ในฐานะกฎหมายซึ่งให้ความคุ้มครองบุคคลจากการถูกดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์ที่เป็นปฏิปักษ์ต่อการมีส่วนร่วมของสาธารณชน (Anti-SLAPP Law) เพื่อป้องกันการฟ้องร้องดำเนินคดีอาญาโดยไม่สุจริตหรือบิดเบือนข้อเท็จจริง เพื่อกลั่นแกล้งหรือเอาเปรียบจำเลย หรือเป็นการฟ้องคดีโดยมุ่งหวังผลอย่างอื่นยิ่งกว่าประโยชน์ที่พึงได้ตามปกติธรรมดา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การฟ้องคดีนั้นเป็นไปเพื่อคุกคามการใช้สิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของจำเลยในการป้องกันตนเองหรือปกป้องประโยชน์สาธารณะ และเพื่อให้มีมาตรการทางกฎหมายในการดำเนินการกับการใช้สิทธิฟ้องคดีโดยไม่สุจริตเป็นเพื่อหลักประกันว่าการดำเนินคดีในศาลต้องเป็นไปโดยสุจริต และเพื่อให้การพิจารณาพิพากษาคดีอาญามีความเหมาะสมกับสังคมไทยในปัจจุบัน และสามารถคุ้มครองสิทธิในการมีส่วนร่วมของประชาชนในประเด็นสาธารณะและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นในประเด็นสาธารณะโดยชอบด้วยกฎหมายภายใต้รัฐธรรมนูญได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรม

จากการศึกษา จึงสรุปในเรื่องแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวพบบัญญัติในมาตรา 165/2 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้น ในฐานะกฎหมายซึ่งให้ความคุ้มครองบุคคลจากการถูกดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์ที่เป็นปฏิปักษ์ต่อการมีส่วนร่วมของสาธารณชน ได้กำหนดขั้นตอนกระบวนการทางกฎหมายในชั้นไต่สวนมูลฟ้องเพื่อกลั่นกรองคดีในเบื้องต้นเสียก่อนว่าคำฟ้องของโจทก์มีมูลจริงหรือไม่ โดยกำหนดให้จำเลยมีสิทธิต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ตั้งแต่ในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง กล่าวคือ กำหนดให้จำเลยมีสิทธิยื่นคำแถลงให้ศาลเห็นถึงข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายอันสำคัญที่ศาลควรสั่งว่าคดีไม่มีมูล และจำเลยมีสิทธิระบุนายกหลักฐานอันสำคัญในคำแถลงของตนได้อีกด้วย นอกจากนี้ ยังกำหนดให้ศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจเรียกพยานหลักฐานตามที่จำเลยได้ระบุไว้ในคำแถลงมาเพื่อประกอบการวินิจฉัยสั่งคดีตามที่จำเป็นและสมควร ดังนั้นหากศาลพิจารณาพยานหลักฐานประกอบข้อเท็จจริงอันเป็นมูลเหตุให้จำเลยถูกฟ้องร้องดำเนินคดีและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องซึ่งอาจเป็นเหตุยกเว้นความผิดหรือเหตุยกเว้นโทษตามกฎหมายซึ่งจำเลยได้อ้างถึงไว้ในคำแถลง และศาลเห็นว่าฟ้องโจทก์เป็นการดำเนินกระบวนการยุติธรรมที่ไม่สุจริตโดยมุ่งหวังผลประโยชน์อย่างอื่นที่พึงได้โดยชอบด้วยกฎหมาย ศาลจึงสามารถสรุปคดีได้ตั้งแต่ในชั้นไต่สวนมูลฟ้องนี้ได้ว่า การฟ้องคดีโจทก์นั้นเป็นการดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์ที่เป็นปฏิปักษ์ต่อการมีส่วนร่วมของสาธารณชนไม่สมควรที่จะได้รับการพิจารณาอีกต่อไป ศาลจึงมีอำนาจพิพากษายกฟ้องคดีได้เพื่อที่ว่าคำฟ้องที่มีข้อขัดแย้งกฎหมายดังกล่าว จะได้ไม่ต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมและจะสร้างความเสียหายแก่ประชาชนที่ได้ใช้สิทธิเสรีภาพในประเด็นสาธารณะอีกต่อไป

5. สรุปผล

จากการศึกษาเรื่องแนวคิด พัฒนาการ และการพิจารณาเรื่องการดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อระงับการมีส่วนร่วมของสาธารณชนที่ได้กล่าวมาแล้วโดยละเอียดในช่วงต้น สรุปได้ว่า มาตรา 165/2 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มีลักษณะการให้ความคุ้มครองบุคคลจากการถูกดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์ที่เป็นปฏิปักษ์ต่อการมีส่วนร่วมของสาธารณชนเหมือนกันกับมาตรา 425.16 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความแพ่งของมลรัฐแคลิฟอร์เนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา กล่าวคือ มีการกำหนดมาตรการทางกฎหมายพิเศษที่ให้จำเลยสามารถยื่นคำแถลงให้ศาลทราบถึงข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่สำคัญที่ศาลจะมีคำสั่งว่าฟ้องโจทก์ไม่มีมูลและพิพากษายกฟ้องได้เพื่อเป็นเครื่องมือแก่จำเลยในการต่อสู้คดีในกรณีที่จำเลยเห็นว่าการฟ้องคดีของโจทก์ในคดีหนึ่ง ๆ มิชอบด้วยกฎหมาย คำขอพิเศษดังกล่าวกำหนดให้จำเลยสามารถตั้งประเด็นเรื่องการฟ้องคดีโดยไม่สุจริตมาในคำแถลงได้ว่าการกระทำของตนได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย กล่าวคือ เป็นการพูดหรือการแสดงความคิดเห็นการใช้สิทธิในการมีส่วนร่วมในประเด็นสาธารณะ หรือเป็นการกระทำในรูปแบบอื่นซึ่งเป็นการส่งเสริมการใช้สิทธิร้องเรียนหรือสิทธิในการมีส่วนร่วมของประชาชนซึ่งได้รับการบัญญัติรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญหรือตามกฎหมายอื่น ทั้งนี้ ศาลจะหยุดการพิจารณาประเด็นตามฟ้องโจทก์ไว้ก่อนชั่วคราวจนกว่าศาลจะได้มีคำวินิจฉัยชี้ขาดตามคำขอพิเศษของจำเลยเสียก่อนจนกว่าศาลมีคำสั่งตามคำร้องหรือมีคำพิพากษา แต่หากศาลเชื่อว่าคำฟ้องของโจทก์มีมูลและมีทางชนะคดีได้ศาลก็จะดำเนินกระบวนการพิจารณาตามฟ้องเดิมของโจทก์ต่อไป

นอกจากนี้ การบัญญัติมาตรการทางกฎหมายโดยกำหนดถึงสิทธิในการยื่นคำขอพิเศษเพื่อยุติคดีในลักษณะดังกล่าวข้างต้นทั้งในมาตรา 165/2 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และมาตรา 425.16 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความแพ่งของมลรัฐแคลิฟอร์เนีย เป็นกลไกทางกฎหมายที่สำคัญสำหรับจำเลยเพื่อหลีกเลี่ยงความซับซ้อนของเรื่องภาระการพิสูจน์และการต่อสู้คดีในการดำเนินกระบวนการพิจารณาปกติในคดีฐานหมิ่นประมาทซึ่งโจทก์นิยมนำมาใช้ในการดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์ที่เป็นปฏิปักษ์ต่อการมีส่วนร่วมของสาธารณชนและเพื่อให้คดีเสร็จไปจากศาลอย่างรวดเร็ว มาตรการดังกล่าวส่งผลให้บุคคลหรือประชาชนที่ได้ใช้สิทธิเสรีภาพในประเด็นสาธารณะไม่ต้องกังวลหากถูกฟ้องเป็นคดีความ เนื่องจากจำเลยย่อมมีสิทธิยื่นคำขอพิเศษได้ก่อนที่คดีจะเข้าสู่ชั้นพิจารณา และมีหลักประกันอย่างชัดเจนว่าจำเลยจะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเสมอ

References

- Coover, Sheri. "Pennsylvania Anti-SLAPP Legislation." *Penn State Environmental Law Review* 12, no. 1 (2004): 268-269.
- Editorial Department of Burana Niwet Foundation. "Dismiss the Thung Khum Case Against TPBS for Defamation of 50 Million Baht." Last modified 2016. Accessed November 16, 2016. <http://www.earththailand.org/th/article/2404/> [In Thai]
- Kravchenko, Svitlana, and John E. Bonine. *Human Rights and The Environment Case, Law, and Policy*. Durham: Carolina Academic, 2008.

-
- Levy, Paul Alan, and Cindy Cohn. "Defendant's Memorandum in Support of Special Motion to Strike." Last modified 2006. Accessed December 20, 2016. https://www.eff.org/files/filenode/FirstCash_v_Doe/reply_memo.pdf/
- Merriam, Dwight H., and Jeffrey A. Benson. "Identifying and Beating a Strategic Lawsuit Against Public Participation." *Duke Environmental Law & Policy Forum* (1993): 28-29.
- O'Neill, Jessie J. "The Citizen Participation Act of 2009: Federal Legislation as an Effective Defense Against SLAPPs." *Boston College Environmental Affairs Law Review*, no. 38 (2011): 468-487.
- Park, Chris, and Michael Allaby. *A Dictionary of Environment and Conservation*. Oxford: University of Oxford, 2013.
- Pring, George W., and Penelope Canan. *SLAPPs Getting Sued for Speaking Out*. Philadelphia: Temple University, 1996.
- Saner, Katelyn E. "Getting SLAPP in Federal Court: Applying State Anti-SLAPP Special Motion to Dismiss in Federal Court After Shady Grove." *Duke Law Journal*, no. 63 (2013): 791-792.
- Waldman, Thomas A. "SLAPP Suits: Weaknesses in First Amendment Law and in the Courts' Responses to Frivolous Litigation." *UCLA Law Review*, no. 39: 979 (1991-1992): 1037-1038.
- Wells, James A. "Exporting SLAPPs: International Use of the U.S. "SLAPP" to Suppress Dissent and Critical Speech." *Temple Int'l & Comp L. J.*, no. 12.2 (1998): 475.
- Zeigler, Danielle Rae. *The Basics of SLAPP Suits*. Manhattan: Kansas State University, 2005.